

Catalogus sancto//rum [et] gestor[um] eor[um]

Petrus <de Natalibus>

Lugduni, 1508

De nativitate d[omi]ni nostri iesu [Christ]i. Capitulum. i.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70797](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-70797)

Incipit liber secūdus a natinitate do-
mini usq; ad septuagesimam.

¶ De nativitate dñi nostri iesu xp̄i.

Capitulum. i.

Nostri iesu christi b̄m carnem cō-
pletis ab adam annis. v. mille
ccxc. vt Eusebius in chronicis
suis ponit facta est tempore oca-
sionis augusti p̄imi. Veniente autem filio dei in
carnē tanta pace totus mūndus gaudebat: vt vni-
uerso orbi vnicus romanorum imperator paci-
fice presideret. Quia enim nascebatur qui pacē
peccoris et eternitatis tribueret. Volut erat vt
ortum suum paꝝ temporiis illustraret. Cesar igitur augustus uni-
uerso orbi presidens sc̄ire voluit quot prouincie: quot ciuitates:
quot castra: quot ville: quot homines in toto orbe forent: et. c. l. i.
anno imperii sui iussit orbem vniuersum describi. Nam vt in hi-
storia scholastica dicitur: omnes homines ad urbem: vnde trahe-
bant originem pergebant: et quilibet denariū offerens se romano
subditū imperio p̄ferebat. Et dicebatur p̄fessio: qz ore p̄prio
fatebas. et descrip̄io: qz eoz nosa scriebabant. Hec descrip̄io pri-
ma facta est a preside syrie cyrino: qz em iudea in medio terre ha-
bitabiliſſiſſe dicitur: p̄fissum est vi in ea inchoare: et deinde per circū-
stātes regiones prosequereſ. Ioseph autem de genere dauid a nazā
reth in bethleem profectus est cum Maria desponsata sibi vpo
pregnante: potissime quia instantē eius tempore partendi: the-
saurum sibi a deo commissum noluit alius commendare. ¶ Cum
ergo bethleem appropinquareſ: vt legitur in libro de infantia sal-
uatoris: vidit virgo partem populi gaudentem: et partem gemen-
tem. Quod sibi angelus exponens ait partem gaudentē esse gen-
tilem populum: qui in semine abrahe eternam benedictionē erat
accepturus: gementē hōe esse plebem iudaicā: a deo suis deme-
ritis repobaram. Et dum ambo Bethleem aduenissent propter
viatorum multitudinem hospitijs occupatis stererunt eadem no-
cre in diversorio quod erat in comuni transitu inter duas domos
habens experimentum: ubi clues in diebus och coueniebant: ubi
et p̄septum cum feno erat: ad quod animalia in diebus fori al-
ligabantur: In ipsa media nocte beata virgo filium suum. viii.
kalendas Ianuarii peperit: et cum panniculis inuolutum super
fēnū in p̄septo collocauit. Quod fēnū beata helena postmodū
rome traxit. ¶ Circa xp̄i nativitatē tria sunt cōsiderāda: sc̄z no-
itas admirabilis: veritas infallibilis: et utilitas inextimabilis.
¶ Novitas admirabilis attēdit ex p̄e facit: qz de homo factus

Liber

est. Nam ut dicit Bernardus in eadem persona eternum antiquum et nouum mirabiliter connentur: eternum scilicet diuinitas: antiquum scilicet aia de novo creata. Quod autem dei verbū idē permanens incarnatus fuerit: et si humana ratione transcendat: tamen aliquali exēplo potest ostendī. Eōstāt enim op̄bum quod ē in mēte hōis adeo occultū: quod neq; vides: neq; audiri: neq; tāgi: vel tractari potest. Tamen litteris scribatur nullatenus in sui substantia cōmutatum sit legibile: et per cōfēques visibile et audibile. Insuper est manus cōtrectabile: immo et quantum ad litteras formā destrucibile redditur. Similiter verbū dei quod in mente diuina eternaliter genitū est: incom̄ mutabile permanens: quod erat spirituale et inuisibile per carnem assumptā visibile et cōtracibile: immo et quantum ad humanitatem passibile factum est. Secundo attenditur ex parte modi: quod natus est de virginē et sine dolore atque pollutione matris et salua eius semper integritate. Hoc autem fuisse quinq; rationibus probatur. Primo per prophetā Esaiam. Ecce virgo cōcipiet et pariet filium. Secundo per figurā: hoc ēēm̄ figurātū est per virginā aaron: quod floruit: et per portam ezechielis que clausa permanuit. Tertio per custodiā. Joseph enim eo quod eam custodiuit testis sue virginitatis fuit: ut dicte Augustinus. Quartus per experientiam. Nam et habebat in libro de infantiā. Joseph ad virginis puerū ut mox seruaret patrū: duas obstrictrices aduocauit: scilicet zebel et Salome. zebel agit parientē considerans exclamauit virginem peperisse: eo quod nulla signa corruptionis videret. Salome autem dum incredula probare vellit: cum manus apposuit: confessim manus eius aruit. Influstramen angelī sibi apparentis puerum penitus tergit: et continuo sanitatem recepit. Quinto per rationē evidētiā. Nam ut dicit anselmus quattuor modis potest deus producere hominem: scilicet sine homine: et sine feminā: sicut fecit adam. De homine sine feminā: sicut fecit eam. De homine et feminā: sicut communis probat yesus. Restabat igitur quartus modus de feminā videlicet sine homine: sicut in christo mirabiliter factum est. Alioquin diuīsio modi producendi in deo apparuisset imperfēcta. Tertio attenditur talis nouitatis ex parte temporis. Nam in temporis nouitate filius dei natus est. Et quantū ad annum: quod in anno pacis uniuersalis in toto mundo vigentis: et dictum est: et in anno descriptionis orbis: ut per hoc daretur intelligi quod veniebat in carne: qui electos suos ascriberet in eternitatē: ut dicit gregorius. Et quantū ad mensēm: quod in mensēmo in signo quo dies punctaliter incipiunt crescere: ut ex hoc prefiguraretur quod iohannes baptista dixit. Illum oportet crescere: me autem minui. Debet enim humana vita in se deficere.

Secundus

re: In christo proficeret. Et quārum ad olī: quia in die dñica: que fuit prima dies sc̄i: in qua lux corporalis a deo principiū creaturarū producta est. Sic et die isto: qui est post seculū renouatus ille qui est lux mundi vera: et primogenitū ac principiū creature dei: corporaliter natus est. Et quantū ad horā: quia in media nocte: ut sc̄llectū medio tenebrarū tempore lux noua adueniens mundi tenebras illuminaret. Quarto attenditur ex parte loci: quia natus est in bethleem: quod interpres domus panis. Ipse nāq; est: qui de ipso dicit Job. vi. Ego sum panis viuus qui de celo descendī tc. Veritas autem infallibilis nativitatis dñice: per quā ipsa nativitas comprobatur: ostendit per oēs creaturas. Et primo per creaturā que habet purū esse quod sunt elementa et lapides. Primo enim declaratur est per celum in parte orientali: nam in ipa die nūritur: ut habeat in chronicis. Tres soles in orīete in celo apparuerunt: qui paulatim in rūnū corpus solare redacti sunt. Per quod inuenit q; vnius et trinitati dei notitia mūdo ostebat. Itz in parte occidentali. Nā ut ponit Orosius. Lū romanī octauanū pro deo ad orare vellē: eo quod omnia sibi ad votū succedere consiperent: ille triuianam inducātē pergit sibyllā prophetissam aduocauit: eamq; superinde consuluit. Eū die natalis dñi in camera cesaris oranti: media die circulus aureus apparuit circa sole: et in medio virgo puerū baiulans et litteris aureis inscriptum. Hec est arā filii dei videntis. Tunc sibyl la octauianam aduocauit: visionem ei ostendit: et puerum illum ipsa die natum dixit: quem augusto maiorem esse afferuit: quem imperator: adorans eidem sacrificauit: in quo loco mūc edificata est ecclesia que dicit sancta maria ara celi. Secundo ostendit per elementū ignis: quod ea nocte per torum orbēs cūctos sodomitū vitiū laborantes extinxit: ut dicit Hieronymus in glossa supra illo verbo Esiae. ix. Lux ora est eius. Tertio per elementū aeris. Nā ut dicit Chrysostomus. Ea nocte magi super victoriam montem orantibus stella in aere de novo producta: et coruscans apparuit: que eis natum dñm nūcianuit: ut tractabīt in festo epiphanie. Quarato per elementū aquae: ut etiam testat Innocentius tertius. Fons aque: qui de taberna emeritoria ubi mūc est ecclesia sancte marie trans tyberim rome consurgebat in liquore olei versus: tota die nūritatis vīgō in tyberim pluxit. Quarto per elementum terre. Sribit nāq; damascenus super illo verbo ps. Non sicut dies illuminabitur: quod istud nocte nūritatis dñice adimplētum fuit: quod nō in hora nūritatis eiusde: videlicet nocte media in claritatē dei conuersa est: et quia ipsa lux ad patres: qui erāt in limbo descendere non poterat: terra se in plurib; locis aperuit: et per eis rimas lux ad patres vīcēs descendit: et tunc adimplēta est prophetia Esai. ix.

De sanctis in mense decembris occurrentibus. Fo. xvij.

Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam, que in missa noctis ipsius legi prout ad litteram contigisse dicit. **S**exto per creaturam compositionemque habet purum esse: ut sunt lapides et metallum. Nam dicit innocentius romani templum pacis tempore romuli construerunt et statua posuerunt: et potentes a deo quantum durare debent: audierunt: donec virgo partatur: quod impossibile arbitrantur: templum eternum putauerunt: ideo et in foibus scripserunt. **T**eplum pacis eternum. Hoc autem in nocte dominice nativitatis cum idolis corrutum. Legitur etiam prophetia iheremia propterea in egyptum descendens post mortem godolii: signum regibus egypti dedit: Quorum idola corruperunt cum virgo filium parere. Unde sacerdotes idolorum imaginem virginis filium balsulantem in sacro loco templi statuerunt: que prophetia in nocte nativitatis dominice adimpta est. **S**eptimo offensa est per creaturam: que habet esse et vivere: ut sunt plantae. In hac enim nocte: ut scribit frater bartholomeus. Vinee engaddi preter consuetum tempus que s. proferunt balsamum frondes florae et fructus protulerunt. **E**xperimento probauit quod si pulegium collectum sit in festo nativitatis beati iohannis baptiste in aurora die: et ex eo factus manipulus ferner usque ad dies dominice nativitatis expicabitur sicut natura depositit: Quod si manipulus in nocte nativitatis ponat in altare: in qua prima missa est decantrada; missa et media nocte cetera in hora nativitatis dominice pulegium aridum reuircit. **O**ctavo per creaturam que habet esse vivere et sentire: ut sunt animalia: ut enim scribit in libro infantie Joseph cum maria pfectissens bethleem duxit bouem: de cuius preci venditi viueret: et asino ut pregnantem comedimus portaret. Natum vero christum ipsa duo animalia cognoscentes eundem flexibus genibus adoraverunt: ut implerent illud Esiae propositum. Sognouit hos possessorem suum: et asinus prescepsit dominum suum. **D**odico etiam tempore ante nativitatem Christi: ut ponit eusebius: boves arates bubulco disterunt: hoeres defecient et segeres proficient. **N**ono offensa est per creaturam: quod haber esse vivere sentire et intelligere: ut sunt angeloi hoeres et demones. Nam ut dicit lucas. Dux pastores circa turram greges horam nativitatis dominice super gregem suum vigilarent: ut de more antiquorum pastorum fuit: in verroc solstitio estivali. scilicet hyemal facere: angelus domini illis enim nimia claritate apparuit: et sed natum salvatores nuncloavit: et ut ad eum visitandum pergerent admonivit: et subito facta est cum angelo militudo milie celestis laudantibus et dicentibus. Gloria in altissimis deo tecum. **I**te ostensa est per hoeres fideles et fidèles: nam fideles pastores summo disluculo ad verbum natum videndum festinavunt: et quod dicta erat illis: vera cognoverunt: et mirati resdecentes eiusdem nativitatis testes fuerunt. **I**te et prophete odes veteris testamenti: quibus nam
tuitatis nuncius et precones extiterunt: ipsamque futuram infallibiliter verissimum oraculis predicti ferunt: que per singula narrare non est opus. **T**rem cognita et manifesta fuit etiam per infideles. De hac nativitate halala articulus prophetauit numeri. xxvij. **O**rile stella et iacob tecum. **I**te virginitas in buccolicis. **M**agnus ab integro seclorum nascitur ordo. Jam redit et virgo redempta saturnia regna. Et noua progenies celo dimittit altorum. **I**trez sibylla erythrea que fuit tempore trojanorum inter certera ait. In nouissima autem tempibus humilitatis denuo et humanaabitur proles diuina: facebit in seno agnus: et officio puellarum educabis deus et homo tecum. **I**te scribitur in commento boetii de disciplina scholastica super illo verbo: platonis probata diuinitas: quod in tumba platonis reperta est lamina aurea: in qua scriptum erat. **C**redo in filium dei natum de virginis passum pro humano genere et die tercia surrexit. **T**rem manifestata est per demones. Refert thymotheus historiographus: se in antiquis romanorum chronicis inuenisse quod oculanum. **Xxxv.** anno imperii sui capitolii ascendit: et quis post se rem publicam gubernaret a deo quesuit. Et responsum est sibi quod puer hebreus ex deo vincere ante secula gentium: non multum post ex intacta virginem nascitus erat. **T**ertius autem inestimabilis est nobis collata per christinam nativitatem. Primum quartum ad demonis confusione. Nam antiquus hostis nobis: ut ante: prenalere non potest. vii legis quod hugo clunianus. in vigilia nativitatis dominicae vidit beatam virginem filium in vlnis gestantem: et de festo nativitatis filii congaudentem: atque inimico nostro: qui ante hunc diem hominibus preualebat: insultantem. Ad quam vocem diabolus de humo eruptus et verba domine exprobare cepit. Sed mentira est iniquitates sibi: quia ab oratorio fratrum deuotio: a refectorio lectio: a dormitorio stramentum vnde: a capitulo patientia ipsum eiecit. **S**ecundo ad venie impetrationem. unde cum meretrice lasciva devenia desperarer: que ad penitentiam redire solebat: cogitans de iudicio repurabat se ream: de inferno se dignam: de patrido se immundam: de passione ingratam. **L**ogitans autem quod pueri de facilis placantur: puerum solum per eius infantiam adiurauit: et ante christum defensu vocem de sua ventre audire meruit. **T**ertio ad morbi curationem. Nam ut dicit Bernardinus tritici morbo laborabat genus humanum. Nativitas erat immunda: vita pueris mos piculosa: venit Christus: cuius nativitas nostram purgavit: cuius vita nostra instruxit: cuius mors nostra destruxit. **Q**uarto ad superbia humilitationem. Nam superbia primi hominis fuit contra deum: quia eius preceptum contempserat usque ad deum: quia usque ad appetitum dominitatis se erexit: supra deum volendo: quod deus noluit. At filius deus: ut dicit damascenus: hu-

c

Liber

missauit se propter homines: q; venit propter eorum salutem: vsg ad homines propter nascendi modum consimile: et supra homines propter nativitatis modum singularē. Hec damascenus.

De sancta Anastasia martyre et socijs.

Lap. q.

Anastasia nobilissima romani filia preterati illustris et gentilis a matre sua fausta christiana et a sancto chrysogono in fide christi erudita est: que tempore diocletiani martyrum passa est. Nam tradita publico pagano in coniugem: languores simulans se semper ab eius consilio abstinebat. Sed vir audiens eam cum una ancilla christiana carceratis necessaria ministrare: eam in artissima custodia reclusit: ita ut etiam alimoniam denegaret. Que vincere sancto chrysogono amarissimas epistolae destinabat: file ho cōsolatorias remitterebat. Inter hec vir eius moritur et sanca a carceribus liberatur. Hec habebat trii ancillas sorores et virginem. s. agape: thymoniam: et hyrenam. Quas viris prefectus dulcius ut christianas renuit: et eas nolentes consentire sibi nec deo sacrificare martyrum pati fecit: ut habebitur. lxx. nov. aprilis. Post quam passionem anastasiam de consensu diocletiani comprehēdit: ut si eam sacrificare faceret in coniugio haberet. Quam cum ducata in cubiculum amplexaretur subito cecus efficitur et ad deos accedens si a cecitate liberari possit sciatur. Qui eos contra se indignatos audiuit: eo q; anastasiā contristauit. Et rediens dominum inter manus ducentium cepit. Post hec anastasia ab eius successore detenta est. Qui aucto q; multas possessiones haberet: eides sua dere cepit: ut si rellet libere christianitate perfrui possidēt suas sibi daret: et tunc vera christiana esset: eo q; christus oīa erganda iussisset. Que cum eidem responderet: facultates pauperibus: non autem diuitibus ergo adas: diro carceri fame cruciada tradit: s; a sancta Theodora: que iam martyrum passa fuerat: dno bus mensibus celesti pane reficitur. Lande cum ducentis virginibus ad insulas palmarias ducra est: ubi multi christiani fuerāt relegati. Inde post aliquot dies a prefecto renovata et ad palos ligata ignibus cōcrematur: cereris no diuersis suppliciis perirentur. Inter quos unus erat qui pluribus dñicis spoliatus dicebat: salte christi sibi auferri non posse. Corpus autem sancte anastasie in eius viridario quedam apollonia sepelivit: ubi postmodū in eius honore ecclesia fabricata est. Passa est autem. viii. kalendas Januarii circa annum domini. ccrrr.

Secundus

De sancta Eugenia virginē et mar. Lap. ii.

Eugenia filia philippi nobilissimi romanoꝝ fuit tempore valeriani et galieni imperatorꝝ: qui quidē philippus a senatu prefectus alexandrie cōstitutus claudiam uxorem suam: et filios adiuvum et sergum ac filian eugeniam secum duxit. Que eugenia una cum protho et hys cyncho cunuchis et servis suis studēs omnibus liberalibus artibꝝ erudita: anno. xv. etatis sue ab aquilino aquilini consulis filio in consiglio petitur: sed ipse ab eadē in virū contēnitur. Eccliam in libris apostoli studiisset aīo iam christiana protho et hys cynchus convertit. Et assum pro habitu virtus ad monasterium monachorum: quod erat extra civitatem alexandrie: quibus permittebatur a paganis ibidem habitat: ipsa accessit: et se virum simulans cum protho et hys cynchus fieri monachus postulavit. Quam abbas helenus per spiritū feminā cognoscens eaz nihilo minus de virili animo cōmendauit: et ipsam unam cum sociis monachos fecit: que in die timore permanuit: et eugenius vocatus in sanctitate vite perseverans: post abbatis obitum in regimine successit. Parentes igitur eā dudu requiescentes et nō inuenientes lugebat: sed vates getlūm vaticinabantur filiam et socios inter duos translatos. Quia de re pater filie imaginem fecit: et eam ut deā adorari mandauit. Temporis processu dū matronā melanthia noīe eugenia oleo perungens a quartana liberasset. Illa fratrem eugenium virum esse arbitrans: eiq; se plus visitas in eius amore exarit: et cogitā qualiter secum cōmiseri posset: laguore simulans pro eo misit. Quem tanq; virum dum illa osculat et amplectibus ad cōcupiscentiam pueraret: eiq; amorem suū panderet: et ille sermons acribus facinus omnino recusaret: cōfusa mulier et dubitans ne eugenius factum proderet: et sic verecūdā ipsa incurreret: clama re cepit: q; se eugenius voluerit violare: p̄fessusq; philippis adiit: et de crīmē eugenii accusauit. Tunc prefectus ita accensus tā ipsam et ceteros christianos repertos cōprehēdi iussit: dīcē statuit: quo oēs interīret moribꝝ bestiarū. Eugeniusq; sibi astante interrogat: an christus adulteria doceat. Tunc hoc virgo cōmisso negasset et melanthia seruos et ancillas prout ab ea docti fuerant: testes adhibuerunt. Eugenia pro defensione veritatis: et ne christianū nomen falsitate confundereb̄: a summo usq; deorsum coraz prefecto vestem scidit: et se feminam esse ostendit: eugeniam videlicet philippi filiam et socios prothum et hys cynchum omnibus declaravit.